

méter. Feltételezhető, hogy ez az árokrendszer határolja az ovális alakú dombon fekvő lelőhelyünket Ny felől. Jelentősége, hogy ismételten igazoltuk, a Makó kultúra népe nem kizárólag vándorló-nagyállattartó életmódot követett, hanem hosszabb idejű megtelepedésükkel is számolnunk kell.

ASZT ÁGNES

193. Mórahalom határa

(Csongrád megye) Sza, A, Á

2002-ben a MOL Rt. gázvezetéképítési beruházást kezdett Csongrád megye DNy-i felén, Ásotthalom és Mórahalom térségében. Az Ásotthalom-Észak gyűjtőállomás bekötése az Ásotthalom-Algyő gázvezetékbe program összesen hét (Mórahalom 18., 20., 23., 24., 69., 72., 73.. lh. In: Szilágyi Anna: *Mórahalom régészeti topográfiaja és településtörténete*. Kézirat. MFM RégAd: 2204-98; a lelőhelyek neve az ott használt formában szerepel) régészeti topográfiai lelőhelyet érintett Mórahalom város közigazgatási területén. Az építkezést megelőző régészeti feltárást 2002. május 13–31. között, illetve 2002. október 31-én a szegedi Móra Ferenc Múzeum végezte. A nyomvonal hét szakaszán folytatott ásatás során összesen 1242 m² területet tártunk fel, amelyről 72 régészeti objektum és 442 lelet vált ismertté, döntő többségében a népvándorlás korból (ásatási dokumentáció: MFM RégAd: 3715-2002, 3716-2002; fotódokumentáció: MFM Fotótár: 5122–5299; leletanyag: MFM RégGyűjt: 2002.16.1–442).

Mórahalom 18. lh. (IV. körzet, Molnár-tanya): A lelőhely a várostól 2 km-re D-re található, a IV. körzet É-i részén, a Csipak-semlyéktől Ny-ra, az egykori Egyetértés TSz épületétől 500 m-re DNy-ra. A lelőhelyen 1997. március 10-én a szegedi Móra Ferenc Múzeum részéről régészeti terepbejárást végző Szilágyi Anna ezen a helyen felszíni telepnyomot lokalizált, amelyről őskori, avar kori és Árpád-kori kerámialeletek kerültek elő. A lelőhelyen 2002. május 16–17. és 27-én végeztünk megelőző feltárást (ásatási dokumentáció: MFM RégAd: 3715-2002, 3716-2002; fotódokumentáció: MFM Fotótár: 5122–5140). Összesen nyolc objektumot tártunk fel 123 m² felületen, amelyből leletanyag nem került elő. A szelvény környékén, a szántott felszínen számos Árpád-kori kerámiatöredéket találtunk, ezek alapján feltételelesen erre a korra keltezhetjük a megkutatott teleprészletet.

Mórahalom 20. lh. (IV. körzet, Csipak-semlyék): A lelőhely a várostól 1,4 km-re D-re található, a IV. körzet É-i részén, a Madarásztói-főcsatornától 400 m-re É-ra, és az Ásotthalom, Kissor közötti műúttól 230 m-re D-re, egy É-D-i irányú keskeny földhátan. 1995. november 11-én Szilágyi Anna ezen a helyen felszíni telepnyomot lokalizált, amelyről őskori és avar kori kerámialeletek kerültek elő. A lelőhelyen 2002. május 16–17. és 27-én végeztünk megelőző feltárást (ásatási dokumentáció: MFM RégAd: 3715-2002, 3716-2002; fotódoku-

mentáció: MFM Fotótár: 5141–5166). Összesen kilenc objektumot tártunk fel 110,4 m² felületen, amelyből leletanyag nem került elő. A szelvény környékén, a szántott felszínen avar kori kerámiatöredékeket találtunk, ezek alapján feltételelesen erre a korra keltezhetjük a megkutatott teleprészletet.

Mórahalom 23. lh. (IV. körzet, Ásotthalom, Kissori út III.): A lelőhely a várostól 1,1 km-re D-re található, a IV. körzet É-i részén, az Ásotthalom–Kissor közötti műúttól 100 m-re D-re egy mély fekvésű területen. 1996. november 10-én Szilágyi Anna ezen a helyen felszíni telepnyomot lokalizált, amelyről őskori, szarmata kori és Árpád-kori kerámialeletek kerültek elő. A lelőhelyen 2002. május 15–22. és 27–28. között végeztünk megelőző feltárást (ásatási dokumentáció: MFM RégAd: 3715-2002, 3716-2002; fotódokumentáció: MFM Fotótár: 5167–5173). Összesen tizenkét objektumot tártunk fel 122 m² felületen, amelyből leletanyag nem került elő. A szelvény környékén, a szántott felszínen számos szarmata kerámiatöredéket találtunk, ezek alapján feltételelesen erre a korra keltezhetjük a megkutatott teleprészletet.

Mórahalom 24. lh. (IV. körzet, Ásotthalom, Kissori út IV.): A lelőhely a várostól 1,4 km-re D-re található, a IV. körzet É-i részén, az Ásotthalom–Kissor közötti műúttól 300 m-re D-re, egy mély fekvésű területen. 1996. október 5-én Szilágyi Anna ezen a helyen felszíni telepnyomot lokalizált, amelyről őskori és szarmata kori kerámialeletek kerültek elő. A lelőhelyen 2002. május 15–17. és 28-án végeztünk megelőző feltárást (ásatási dokumentáció: MFM RégAd: 3715-2002, 3716-2002; fotódokumentáció: MFM Fotótár: 5174–5188). Összesen öt objektumot tártunk fel 143 m² felületen, amelyből leletanyag nem került elő. A szelvény környékén, a szántott felszínen számos szarmata kerámiatöredéket találtunk, ezek alapján feltételelesen erre a korra keltezhetjük a megkutatott teleprészletet.

Mórahalom 69. lh. (III. körzet, Gácsér-dűlő): A lelőhely a várostól 1 km-re DNy-ra található, a Gácsér-dűlőt átszelő csatorna Ny-i magaspártján. 1996. október 24-én Szilágyi Anna ezen a helyen felszíni telepnyomot lokalizált, amelyről szarmata és avar kori, valamint Árpád-kori kerámialeletek kerültek elő. A szántással erősen bolygatott lelőhelyen 2002. május 15–16. között végeztünk megelőző feltárást (ásatási dokumentáció: MFM RégAd: 3715-2002, 3716-2002; fotódokumentáció: MFM Fotótár: 5189–5200). Összesen négy objektumot tártunk fel 104,25 m² felületen, amelyből leletanyag nem került elő. A szelvény környékén, a szántott felszínen számos szarmata kerámiatöredéket találtunk, ezek alapján feltételelesen erre a korra keltezhetjük a megkutatott teleprészletet.

Mórahalom 72. lh. (III. körzet, Gácsér-dűlő, Balogh-tanya 20. sz.): A lelőhely a várostól 0,8 km-re DNy-ra található, a Gácsér-dűlőt átszelő csatorna Ny-i magaspártján. 1996. szeptember 25-én Szilágyi Anna ezen a helyen felszíni telepnyomot lokalizált, amelyről szarma-

ta és avar kori, valamint Árpád-kori kerámialeletek kerültek elő. A lelőhelyen 2002. május 14–31. között végeztünk megelőző feltárást (ásatási dokumentáció: MFM RégAd: 3715-2002, 3716-2002; fotódokumentáció: MFM Fotótár: 5201–5222; leletanyag: MFM RégGyűjt: 2002.16.199–344) 150 m² felületen, a lelőhely D-i végét azonban a tulajdonos hozzájárulásának hiányában nem tudtuk megkutatni. Erre 2002. október 31-én került sor, amikor további 132 m² területen végeztünk ásatást. A lelőhelyen egy avar telep részletét tártuk fel, összesen 7 objektumot.

Mórahalom 73. lh. (III. körzet, Gácsér-dűlő, Baloghtanya 20. sz. – Kopasz-tanya II.): A lelőhely a várostól 0,8 km-re DNY-ra található, a Gácsér-dűlőt átszelő csatorna NY-i magaspártján. 1996. április 4-én Szilágyi Anna ezen a helyen felszíni telepnyomot lokalizált, amelyről bronzkori (halomsíros kultúra), avar kori, valamint Árpád-kori kerámialeletek kerültek elő. A lelőhelyen 2002. május 13–31. között végeztünk megelőző feltárást (ásatási dokumentáció: MFM RégAd: 3715-2002, 3716-2002; fotódokumentáció: MFM Fotótár: 5223–5299; leletanyag: MFM RégGyűjt: 2002.16.345–442) 357 m² felületen, amelyen összesen 27 objektum került elő. A lelőhelyen egy intenzív avar telep részletét tártuk fel.

GULYÁS GYÖNGYI – TÜRK ATTILA

194. Mőrichida, Dombiföld, Faluhelyi legelő

(Győr-Moson-Sopron megye) B

A Marcal bal partján lévő mőrichidai homokbányában alkalmi homokvételek során régészeti leleteket találtak, ezért 2002 márciusában helyszíni szemlét tartottunk a területen. A bánya nyilvántartott lelőhely, közel van az Árpás-dombiföldi római kori lelőhelyhez, valamint ahhoz a helyhez, ahol 1968-ban a Marcalban őskori eszközöket találtak (Uzsoki András jelentése 1969). A bányából 2000-ben Figler András bronzkori edénytöredékeket gyűjtött.

A bánya területe most kibővült, bár friss homokvételek nyomát nem láttuk. A bányaprofilban beásás nem látszott ugyan, de a leomlott földben, és a profil tetején lévő humuszrétegben őskori (bronzkori) edénytöredékeket figyeltünk meg.

Munkatárs: Szőnyi Eszter.

TOMKA PÉTER

195. Muhi, Hosszú-dűlő

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Sza

2002. június 10. és 14. között végeztem hitelesítő leletmentést a lelőhelyen, ahol az M30-as út földmunkáinak ellenőrzésekor Koós Judit a pálya melletti K-i árokban két betöltést figyelt meg.

A munkát gépi erővel kezdtük, 14+650-es kilométerjelzéstől indultunk É felé. 14+725-től még 10 m-t feltártunk, azaz 85 m hosszú és 160 cm széles volt a kutatóárok. Ahol elszíneződést tapasztaltunk, és csak

részben esett a kutatóárokba, ott rábontást végeztünk. Összesen 12 objektumot rögzítettünk és tártuk fel. Közülük sok régészeti anyagot nem tartalmazott. A többitől paticsdarabok, kevés de jellegzetes kerámiatöredék, vastárgyak darabjai és nagy mennyiségű állatcsont került elő.

Az árok kidobott földjében jellegzetes hombár-edény-töredékeket, duzzadt peremszéleket és terra sigillata darabokat találtunk, köztük egy leveles darabot is, melyen a tojásléc díszítés is szépen látszik. A lelőhely nagyméretű császárkori telep.

B. HELLEBRANDT MAGDOLNA

196. Murga, Schanzberg

(Tolna megye) Kö

A falutól DK-re, a Murgai-víz D-i partján, ÉNy-DK-i irányú hegyhát É-i végén található a földvár. Jelenleg többnyire bokros erdő fedi. A 47×15 m-es platót körben árok, kívül sánc övezi. A hegy folytatása felől még két árok védi, Wosinsky Mór 1892-ben az erődített részt csaknem teljesen felásta. Átvágta az egyik sáncot is, de itt leletet nem talált. A várat a népvándorlás korra keltezte. Ásatási megfigyelései alapján arra következtetett, hogy itt „fából s részint sártapaszos vesszőfonással készült, hatalmas várépület állott”.

1988-ban Nováki Gyulával és Sándorfi Györggyel együtt végeztünk terepbejárást. 1993-ban és 1994-ben Nováki Gyulával, 1998–2000-ben magam végeztem itt és a környéken terepbejárást. 1994-ben Nováki Gyulával felmértük a várat. Alapterület: 47×15 m (0,07 ha). Tszfm. kb. 180 m rel. mag. kb. 45 m.

A 2002. évi szondázó ásatás célja Wosinsky Mór feltárási hitelesítése, a vár korának megállapítása volt. Mivel a várat erdő fedi, az árok kijelölésénél figyelembe kellett vennünk a fákat.

A védett területet 5 kutatóárokmal vizsgáltuk meg. Ennek során tisztázódott a vár kora: a viszonylag sok kerámia és kevés fémelet alapján egyértelmű, hogy 13. századi. Miután Wosinsky valóban csaknem teljesen felásta a lakóterületet, ott csak kevés, általa is érintetlenül hagyott eredeti rétegződést, objektumot találtunk. Nehéz elkülöníteni, melyik árok Wosinskyé, és melyik volt eredetileg alapozási árok. Ezért a 13. századi – Wosinsky által feltételezett – nagyméretű torony alaprajzát csak teljes feltárással, szelvényekkel lehetne tisztázni.

MIKLÓS ZSUZSA

197. Nagyatád, Bódvica

(Somogy megye) Kk

Az ásatási helyszín közelében, a Bódvicai temető területén 1999-ben dr. Magyar Kálmán végzett szondázó ásatásokat. A templom feltételezett helye már korábban ismert volt, 1733-ban egy egyházlátogatási jegyzőkönyv kör alakjára is utalt. Az 1999-es feltárások után egy lelő-